

یادداشت

شهادت هنیه و آسیب‌های سیاست‌ورزی در ایران

حسین جابری انصاری

پاسخ مناسب ترور هنیه در تهران، گریزناپذیر است اما از سوی دیگر و بر اساس منطق استراتژیک، هر گونه پاسخی باید متناسب و مؤثر باشد و به ضد خود تبدیل نشود.

شهادت مجاهد شهید اسماعیل هنیه در یک عملیات تروریستی رژیم صهیونیستی در تهران، مطابق معمول به دوگانه‌های رایج در رسانه‌های حقیقی و مجازی و برخی محافل فکری و سیاسی ایرانی دامن زده و جدال‌های غیراحسن جدیدی را برانگیخته است. در حالی که راه درست در تعامل با موضوعات ملی این است که از ساختن دوگانه‌های آشتی ناپذیر برای جدال با هم پرهیز کنیم.

تروری در این سطح (عالی‌ترین میهمان مقاومتی ایران) و در این زمان (ساعاتی پس از شرکت در مراسم رسمی تحلیف رئیس‌جمهوری اسلامی ایران) و این مکان (تهران – پایتخت ایران)، حیثیت و اعتبار ملی و حاکمیت و امنیت ملی ایران را هدف گرفته و اگر بدون پاسخ گذاشته شود، منظومه بازاریاندگی ایران آسیب بیشتری دیده و جنایتکاران صهیونیست قدم به قدم بیشتر آمده و برای ادامه اقدامات ضد ایرانی خود تشویق خواهند شد. بنابراین پاسخ مناسب به این جنایت، گریزناپذیر است. اما از سوی دیگر و بر اساس منطق استراتژیک، هرگونه پاسخی باید متناسب و مؤثر باشد و به ضد خود تبدیل نشود.

بنابراین بجای جدال بر سر یک دوگانه افراطی و تفریطی صفر و صدی، باید با بررسی دقیق ابعاد این رویداد و پیامدهای آن، به لحاظ فکری و سیاسی کمک کنیم بهترین پاسخ ممکن طراحی و اجراء شود. پاسخی که با توجه به پیچیدگی شرایط درونی، منطقه‌ای و بین‌المللی، ممکن است ترکیبی از میان طیفی از گزینه‌های امنیتی – نظامی – سیاسی، و ایرانی – مقاومتی باشد، اما علی‌الاول نمی‌تواند تنها سیاسی (غیرنظامی و امنیتی) یا تنها مقاومتی (غیر ایرانی) باشد.

برخی روایات‌ها با روایت سازی‌های عجولانه و احتمالا غیر دقیق از رویداد تروریستی منتهی به شهادت شهید عزیز اسماعیل هنیه از قبیل اینکه عملیات ترور «با سوار شدن اسرائیل بر روی نقطه ضعف‌های امنیتی شخص او اتفاق افتاده»، حتی اگر درست باشد، نباید به این شکل گفته شود.

اینکه چنین نکاتی پس از بررسی‌های دقیق، در صورت دقت و صحت، در گزارش تخصصی واقعه باید طبیعی و ضروری است، اما اینکه پس از تروری با این درجه از اهمیت، است اسم آن هم در تهران و برای میهمان عالی مرتبه ایران، و شهید عزیزی که افتخار امت اسلامی است، چنین حرفی در برنامه‌های تحلیلی تلویزیون یا دیگر رسانه‌های رسمی آن هم از سوی افرادی وابسته به نهادهای حکومتی جمهوری اسلامی، گفته شود اشتهاب محض است و توالی فاسدی در پی خواهد داشت. تنها به این بندیشیم که اگر خدای ناکرده، فرد یا افرادی در جنبش حماس یا خانواده شهید، در واکنش به چنین اظهارات ناپخته ای، برخوردی احساسی و عاطفی از خود نشان دهند، روایت ما تا ترور و برنامه مدیریت تبعات این رویداد فاجعه بار، با مشکلات بیشتری روبرو می‌شود.

همینجا استن که یک نکته کلیدی دیگر در مباحث مربوط به آسیب‌های سیاست‌ورزی در ایران، دوباره خودنمایی می‌کند: مدیریت سخن گفتن و سخن گفتن در ایران از مهم‌ترین چالش‌های تجربه حکمرانی ما است.

استراتژیک

جنگ آتی نبرد شکستن استخوان‌هاست

«عبدالباری عطوان» تحلیلگر جهان عرب در مطلبی در روزنامه رای ایوم نوشت: هنگامی که آمریکا آماده اعزام نیرو و ارسال جنگنده‌های بیشتری به پایگاه‌های خود در خاورمیانه از بیم واکنش محور مقاومت به رهبری ایران در پاسخ به ترور شهیدان «اسماعیل هنیه» رئیس دفتر سیاسی جنبش حماس در تهران و حاج «فواد شکر» از فرماندهان بارز نظامی حزب الله لبنان در حمله به منطقه ضاحیه در جنوب بیروت می‌شود این بدان معنا است که منطقه با سرعت به سمت سناریوی جنگ تمام عیار پیش می‌رود.

وی افزود: «جو بایدن» رئیس جمهور آمریکا که به «بنیامین نتانیاهو» نخست وزیر رژیم اشغالگر برای انجام این ترورها چراغ سبز داد تا یک پیروزی نمایشی بی ارزش کسب کند به خوبی می‌داندست که ایران به طور حتم به این اهانت، تضحی حاکمیت و کرامت خود و ترور شهید هنیه در قلب پایتخت خود واکنش نشان خواهد داد؛ به ویژه که فرمان از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران صادره شده و مهمتر از آن اینکه این واکنش به صورت مستقیم و بدون واگذار کردن به بازوهای محور مقاومت مورد حمایت ایران خواهد بود.

عطوان تصریح کرد: اخبار رسانه‌های ایرانی درباره ماهیت و نوع واکنش احتمالی ایران، گواهی بر این است که این بار پاسخ بسیار دردناک تر خواهد بود و نتایج از عملیات وعده صادق در ماه آوریل گذشته از حیث استفاده از موشک‌های بالستیک و فراصوت و پهپادهای رزمی بسیار پیشرفته خواهد بود. این تحلیلگر افزود: «یوآف گالات» وزیر جنگ رژیم صهیونیستی در دیدار

با «جان هیل» همتای انگلیسی خود، خواستار تشکیل ائتلاف بین‌المللی ضد ایران و با مشارکت تل آویو در اسرخ وقت مشابه ائتلاف‌های قبلی شد که علیه صبر راهبردی ایران و دست برداشتن از سیاست خویشنداری است و اینکه سید حسن نصرالله دبیر کل حزب الله لبنان اعلام کرد که هر مرحله پشتیبانی ۹ ماهه از مقاومت در نوار غزه پس از اینکه اسرائیل همه خطوط قرمز را پشت سر گذاشته و بر ترورها و ویرانی افزوده، به سر رسیده و از موشک‌های بالستیک سنگین و دقیق استفاده خواهد شد و ریز ساختن‌های آب و برق و انرژی و فرودگاه‌ها و بنادر در کنار پایگاه‌ها و مراکز نظامی هدف قرار خواهد گرفت. وی افزود: گمان نمی‌کنیم که ائتلاف درخواستی اسرائیلی علیه ایران راه

به‌جایی برود زیرا همگان و اگر نگوئیم همه متحدان آمریکا در منطقه در پیوستن به این ائتلاف علیه ایران مردد خواهند بود زیرا با خطرات امنیتی و نظامی بارزی روبرو خواهد شد و جنگ آتی نبرد شکستن استخوان‌ها است و اسرائیل را در ضعف ترین روزهای خود به سر می‌برد. ارتش آن پس از حدود ۱۰ ماه در شکست دادن مقاومت نوار غزه به رهبری اسامعیل هنیه تاام مانده و با جنگ فرسایشی پرهزینه مقاومت فلسطین و لبنان و جنگ دریایی یعنی‌ها در سه دریا روبرو است.

دیپلماتیک

گفت و گوی تلفنی تهران و اسلام‌آباد

وزیر امور خارجه پاکستان به همتای ایرانی خود اطمینان داد که اسلام‌آباد از خواسته تهران برای برگراری نشست فوق‌العاده وزیران خارجه سازمان همکاری اسلامی در پی ترور شهید اسماعیل هنیه حمایت کرده و هیات پاکستان فعالانه در آن نشست حضور خواهد یافت. به گزارش روابط عمومی دفتر سخنگوی وزارت امور خارجه پاکستان، سناتور محمد اسحاق دار معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه این کشور امروز در تماس تلفنی با علی باقری کنی سرپرست وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، حادثه تروریستی در تهران را که به شهادت اسماعیل هنیه رئیس جنبش حماس منجر شد و نیز تداوم جنایات اسرائیل در غزه را به شدت محکوم کرد.

سناتور اسحاق دار، ترور شهید هنیه در تهران را یک اقدام شنیع دانست و به اطلاع همتای ایرانی خود رساند که مجلس ملی پاکستان در حکومت این اقدام تروریستی قطعنامه‌ای تصویب کرد. در بیانیه وزارت خارجه پاکستان آمده است: سرپرست وزارت امر خارجه ایران از وزیر امور خارجه پاکستان برهی شرکت در نشست فوق‌العاده وزیران خارجه سازمان همکاری اسلامی دعوت کرد که با استقبال طرف پاکستانی همراه شد.

سناتور محمد اسحاق با اعلام حمایت قوی پاکستان از خواسته تهران، تأکید کرد که اسلام‌آباد به صورت فعالانه در نشست آتی سازمان همکاری اسلامی شرکت خواهد کرد. روز گذشته نمایندگان مجلس پاکستان همگام با مردم کشورشان ضمن بزرگداشت یک روز عزای عمومی به مناسبت شهادت اسماعیل هنیه رئیس جنبش حماس به اتفاق آرا قطعنامه‌ای در محکومیت اقدامات تروریستی رژیم صهیونیستی و برای همبستگی با ملت فلسطین تصویب کردند. شهناز شریف نخست وزیر پاکستان نیز طی سخنانی با اشاره به عملیات تروریستی علیه رئیس دفتر سیاسی جنبش حماس در تهران، گفت: ترور اسماعیل هنیه با پیامی همه قوانین بین‌المللی صورت گرفت و سکوت جهان در قبال این اقدام تروریستی تاسف برانگیز است. براساس این گزارش، هنیه که برای شرکت در مراسم تحلیف ریاست جمهوری به تهران سفر کرده بود، بامداد روز چهارشنبه در تهران بر اثر هدف قرار گرفتن محل اقامت آنها به شهادت رسید.

گروه دیپلماسی – مهدی یزدی:

انتقام ایران از اسرائیل تحت عنوان «خونخواهی» سوزهٔ داغ رسانه‌های اسرائیلی شده‌ است. ترور «اسماعیل هنیه» در تهران همزمان با مقام ارشد نظامی حزب الله در بیروت با «واکنش سخت» جبهه مقاومت مواجه خواهد شد ؛ وضعیتی که منجر به نگرانی محافل صهیونیستی شده است.

روزنامه صهیونیستی «معاریو» دیروز شبه از اقدامات جدید سران رژیم صهیونیستی به علت هراس از پاسخ ایران به ترور «اسماعیل هنیه» رئیس دفتر سیاسی جنبش حماس خیر داد.

روزنامه صهیونیستی معاریو نوشت که رژیم اسرائیل از ترس حمله گسترده ایران در آماه باش کامل است و برآورد صهیونیست‌ها این است که ایران خطوط برق و خطوط ارتباطی و مخابراتی را هدف قرار دهد.

این روزنامه افزود که از ترس حمله ایران، سوخت و زراتورهای تولید برق به بیمارستان‌های بزرگ رژیم اسرائیل ارسال شده و پارکینگ‌های بزرگ خودرو تخلیه شده است تا از آن‌ها به عنوان بیمارستان استفاده شود. همزمان «بنی موریس» نویسنده رژیم صهیونیستی در مطلب خود در روزنامه صهیونیستی «ارتاض» به انتقاد شدیدی از «بنیامین نتانیاهو» نخست وزیر رژیم صهیونیستی و عملکرد او پرداخته و نوشت: نمی‌دانم که بنیامین نتانیاهو حقیرترین مرد در تاریخ (رژیم جعلی صهیونیستی) است یا خیر، اما شکی نیست که او فاسدترین و بی‌کفایت‌ترین رهبر (رژیم) اسرائیل در طول تاریخ است و تاریخ اینگونه او را قضاوت خواهد کرد.

بی‌خوابی وزیر جنگ اسرائیل
جروزالم بسنت هم به نقل از وزارت جنگ اسرائیل نوشت که گالات جمعه در گفت‌وگو با «جان هیل» وزیر دفاع انگلیس درباره «آمادگی و قابلیت‌های نظامیان اسرائیلی برای دفاع از اسرائیل در همه‌جبهه‌ها صحبت کرد و بر اهمیت ایجاد ائتلافی به منظور دفاع از اسرائیل در برابر ایران و گروه‌های نیابتی‌اش تأکید کرد.» گالات به هیلی که به سرزمین‌های اشغالی سفر کرده است، گفت: این اقدام تأثیری حیاتی بر امنیت و ثبات منطقه خواهد داشت.

وی همچنین «خطاطر حمایت فعلی انگلیس از حق دفاع اسرائیل از خود و اهمیت همکاری آن کشور در پی جملات ماه آوریل به اسرائیل تشکر کرد.»

بر اساس این گزارش، گالاتت درباره «پیشرفت در دستیابی به اهداف جنگ از

نقش آمریکا در ترور هنیه

نماینده جنبش حماس

در ایران گفت: در سفر اخیر نتانیاهو به آمریکا شاهد بودیم که نمایندگان کنگره آمریکا بیش از ۵۲ مرتبه

وی را تشویق کردند و به این واسطه می‌توان گفت که اقدام به ترور هنیه نیز با چراغ سبز

آمریکایی‌ها صورت گرفت.

خالد قدومی نماینده جنبش مقاومت حماس در ایران در گفت‌وگو با ایرنا در خصوص اهداف ترور شهید اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی جنبش مقاومت فلسطین حماس در تهران، اظهارداشت: به نظر من حاج اسماعیل هنیه شخصیتی بود که باعث وحدت داخلی جنبش و وحدت بین گروه‌های فلسطینی شده بود و دشمن نظاره میکرد که شخصیت جذاب و محوب دیپلماتیک و سیاسی در جهان اسلام و منطقه و در سطح بین‌المللی به حساب می‌آید. وی گفت: آنها متوجه این امر شدند که اخیراً روابط چینی‌ها و روسی‌ها با جنبش حماس بهتر شده، بعضی از کشورهای اروپایی و آفریقایی رابطه بهتری اکنون با مسئله فلسطین و جنبش حماس دارند و همچنین، آفریقایی جنوبی در دیوان بین‌المللی دادگستری موفق شد اسرائیل را مورد پیگرد حقوقی قرار دهد. نماینده جنبش حماس در ایران تصریح کرد: آنها دیدند که شخصیت‌های بزرگی به دفتر هنیه رفت و آمد دارند و با وی دیدار می‌کنند، به طور مثال نخست وزیر مالتی، جانشین وزیر خارجه چین، وزیر خارجه ترکیه، قطر و سایر کشورهای عربی، اسلامی، آسیایی و آفریقایی با شهید هنیه ارتباط داشتند. قدومی بیان کرد: بنابراین، این شخصیت با این ابعاد و اهمیتی که ذکر شد باعث آسیب وارد شدن به روایت سازی‌های صهیونیست‌ها در این مقطع زمانی شده بود. وی کسی بود که در مذاکرات و در مسائل مرتبط با مقاومت راسخ و محکم بود. آمریکایی‌ها هم اذعان دارند که در قالب پیشنهاد اخیر بایدن در مذاکرات ژوئن و جولای پاسخ حماس منطقی بود و بر روی آن می‌توان پیش رفت، وی ادامه داد: نتانیاهو فردی است که در داخل و خارج از سرزمین‌های اشغالی مغفور است و نمی‌خواهد سبب کشی را علیه غزه متوقف کند، او کسی است که پاسخی به جامعه صهیونیستی در مسئله جرایم عدم آزادی اسرا ندارد، پاسخی برای پرونده‌های فساد خودش ندارد و لذا اقدام به این عمل تروریستی ناجوانمردانه در قبال حاج اسماعیل هنیه کرده است.

«خالد مشعل» از رهبران ارشد جنبش مقاومت اسلامی فلسطین (حماس) تأکید کرد که سرزمین تاریخی فلسطین از رود اردن تا دریای مدیترانه متعلق به ملت فلسطینی است و آنها هرگز رژیم جعلی صهیونیستی را به رسمیت نخواهند شناخت.
به گزارش فلسطین آنلاین، خالد مشعل در اظهاراتی گفت: جنبش حماس هیچ گاه

«مردم سالاری» بررسی می‌کند

نگرانی تل آویو درباره خشم تهران

بازی روانی ایران با اسرائیل

برخی محافل اسرائیلی می‌گویند که رسانه‌های ایرانی با به راه انداختن جنگ روانی فریبمان داندن و دیوانه مان کردند. این خبرها در شرایطی منتشر می‌شود که رژیم صهیونیستی به دلیل احتمال حمله تلافی‌جویانه گروه‌های مقاومت در ترور دو شخصیت بزرگ محور مقاومت در آماده‌باش کامل به سر می‌برد. و «فواد علی الشکر» فرمانده ارشد حزب الله به حالت آماده باش درامده است.

جمله حذف سران ارشد حماس و نابودی زیرساخت‌های باقیمانده حماس» گفت‌وگو کرد. هیلی و دیوید لایم وزیر خارجه انگلیس برای انجام اقدام کامل به سر می‌برد. این حادثه‌ای بسیار مهم است. پاسخ ایران داد که باعث اشتباهات فراوان فکری می‌گردد و بسیاری از مفقوات از پاسخ ماه آوریل گذشته (عملیات وعده صادق) خواهد بود. پاسخ انتقامجویانه ایران موثر و بسیار قوی خواهد بود. وی افزود: فکسر نمی‌کنم که ایران این بار کرامت خود را نادیده بگیرد و به احتمال زیاد، در این مرحله ایران در قالب پاسخ خود، اهدافی را در اسرائیل هدف قرار خواهد داد که باعث کشته شدن شماری از افراد و خسارت‌های زیادی خواهد شد.

بولتون گفت: فکر می‌کنم که دولت آمریکا خواهان درگیری گسترده تر نیست اما از نظر اسرائیل ارزیابی‌ها واضح – با توجه به حملات (حزب‌الله) و شمال (فلسطین اشغالی) و حملات (یمن) در دریای سرخ و حملات از عراق و سوریه با حمایت ایران – نشان می‌دهد که عملا وارد یک جنگ گسترده تر شده است.

با وجود تمایل آمریکا برای جلوگیری از جنگ گسترده تر، من فکر می‌کنم

کارشکنی نتانیاهو در مذاکرات آتش بس

«جهاد طه» سخنگوی جنبش مقاومت اسلامی فلسطین (حماس) علت سنگ اندازی «بنیامین نتانیاهو» نخست وزیر رژیم صهیونیستی در مسر توافقی با مقاومت فلسطین برای برقراری آتش بس در نوار

غزه و تبادل اسیران را تشریح کرد و گفت که اشغالگران باید منتظر پرداخت هزینه سنگینی به خاطر ترور شهید «اسماعیل هنیه» رئیس دفتر سیاسی حماس باشند.

طه در گفت و گو با پایگاه «عربی ۲۱» تصریح کرد: جنبش حماس هنوز از هر طرحی و اقدامی که خواسته‌های ملی، سیاسی و حتی انسانی ملت فلسطین را برآورده سازد، استقبال می‌کند. وی درباره اقدام جنایتکارانه رژیم صهیونیستی در ترور اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی جنبش حماس گفت: دشمن صهیونیستی جدیتی برای به نتیجه رسیدن مذاکرات ندارد و در صورتی که در این مسیر جدی نبود، فرمانده بزرگی که مسئولیت مدیریت مذاکرات را برعهده داشت، ترور نمی‌کرد. طه بیان کرد: جنایت‌های اشغالگران، قتل عام و ترورهای آن‌ها، مانع اصلی در مسیر موفقیت به طرح و پیشنهادها در آینده خواهد بود. جنبش حماس اذعان می‌کند که جامعه جهانی به خوبی می‌داند که رژیم صهیونیستی مانع دستیابی به هر توافقی است و این رژیم باید به خاطر جنایت‌هایش در حق ملت، سرزمین و مقدسات فلسطین مجازات شود. «بنیامین نتانیاهو» نخست وزیر رژیم صهیونیستی می‌داند که هر توافقی با مقاومت به معنای پایان زندگی سیاسی وی است و همین خاطر در مسیر توافق سنگ اندازی می‌کند. وی افزود: نتانیاهو برای جلوگیری از دستیابی به توافق آتش بس، در نشست چهارشنبه پاریس با خروج از محور فیلادلفیا (صلح‌الدین) و گذرگاه رفح در جنوب و محور نتساریم در مرکز نوار غزه مخالفت کرد. و محدودیت‌هایی را برای بازگشت ساکنان شمال نوار غزه به خانه‌های خود تعیین کرد. طه درخصوص ترور اسماعیل هنیه تصریح کرد: نتانیاهو برای فرار از مجازات، مسئولیت این ترور را برعهده نگرفته است زیرا از واکنش‌های بین‌المللی بویژه در زمینه تجاوز به امنیت جمهوری اسلامی ایران هراس دارد.

تاکید مشعل بر مقاومت مقابل اسرائیل

خالد مشعل افزود: دشمنان ما درس عبرت نگرفتند؛ از صد سال پیش رهبران ما را به شهادت رساندند اما چه نتیجه‌ای داشت؟ هرگز یک فرمانده شهید شد، فرمانده دیگری جایگزین او شد، این مساله تنها منجر به افزایش قدرت ملت فلسطین می‌شود. دشمن نمی‌داند که ما تمام عمر خود را به عنوان مجاهد سپری می‌کنیم و ساخت زندگی و ساخت مرگ به دستور الهی را خوب بلد هستیم. شهادت برادرمان اسماعیل هنیه ضایعه بزرگی است اما دشمن نمی‌داند که خون شهدا راه آزادی و پیروزی را کوتاه‌تر می‌کند.

از راه و خط مشی خود محافظت خواهیم کرد و ایجاد فشار بر ما بی فایده خواهد بود. وعده و وعید و تهدیدها ما را شاکه نخواهد. حد و حث به اندازه یک تا مو باعث نمی‌شود از ارزش‌ها و آرمان‌های خود کوتاه بیاییم. این

یکشنبه ۱۴ مرداد ۱۴۰۳ – ۲۹ محرم ۱۴۴۶ – ۴ آگوست ۲۰۲۴ – سال بیست و سوم – شماره ۶۲۳۳

اکتوییک

چشم‌انداز عضویت ترکیه در بریکس

«آلینا ورتنیگورا» پژوهشگر مرکز مطالعات برنامه ریزی استراتژیک، موسسه اقتصاد جهانی و روابط بین‌الملل، آکادمی علوم روسیه در اندیشکده اقتصادی روسیه می‌نویسد:در اوایل ژوئن ۲۰۲۴، هاگان فیدان، وزیر امور خارجه ترکیه در بیانیه‌ای بر شور اعلام کرد آنکارا بریکس را جایگزین احتمالی اتحادیه اروپا می‌داند و در حال بررسی پیوستن به این اتحادیه است. این پیام با عبارات مختلف ابتدا در چین و سپس در مسکو و نیزنی نووگورود در حاشیه شورای وزیران خارجه بریکس مطرح شد. اگرچه سرگئی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه علناً اعلام کرده بود که کشورهای عضو اتحادیه با اکثریت آرا تصمیم گرفتند در مورد پذیرش اعضای جدید فعلاً صحبت نکنند، اما، بحث در مورد چشم‌انداز پذیرش نه تنها در مورد ترکیه، بلکه در مورد سایر کشورها برای پیوستن به این فرمت وجود دارد. شاید هیچ بیانیه دیگری به اندازه بیانیه ترکیه مورد بحث کارشناسی و عمومی گسترده قرار نگرفته باشد. این قابل درک است: بر خلاف سایر اعضای بالقوه، ترکیه بسیار بومی و نزدیک به نظر می‌رسد. با این حال، خوشحالی علاقه‌مندان به بریکس طولانی نبود: در یک کنفرانس مطبوعاتی مشترک با رئیس‌جمهور استونی، اردوگان، رهبر ترکیه اظهار داشت که «پیوستن به اتحادیه اروپا یک هدف استراتژیک» برای آنکارا است. بدیهی است در سیستم تصمیم‌گیری حرف ایشان بسیار پررنگتر از اظهارات وزیر امور خارجه است اما شخص رئیس‌جمهور نیز بارها نسبت به قالب‌های جدید ابراز علاقه کرده است.

این امر به ویژه پس از عادی‌سازی روابط ترکیه و روسیه پس از بحران ۲۰۱۷ و بدتر شدن روابط با شرکای استراتژیک – ایالات متحده و اتحادیه اروپا پس از کودتای سال ۲۰۱۶ قابل توجه است. این رویدادها و همچنین تحریم‌ها علیه آنکارا پس از خرید سامانه‌های ضدوهابی اس-۴۰۰ روسیه، محرومیت از برنامه F-۳۵ و فشارهای مستمر غرب به دلیل امتناع از پیوستن به محدودیت‌های ضد هسته‌یی، رهبری ترکیه را وادار می‌کند که به دنبال حمایت باشند. اگرچه کلمه «جایگزین» اغلب هنگام توصیف روابط بالقوه با بریکس شنیده می‌شود، کارشناسان اذعان می‌کنند که این به دور از یک بازی حاصل جمع صفر است: بی ثباتی روابط با کشورهای اروپایی و ایالات متحده «استانه ریسک» را بالا می‌برد. هر چه شرایط ابرام آورتر باشد و قوانین موجود بازی واضح‌تر تعریف شود، برای دولت ترکیه راحت‌تر خواهد بود.

گام اول: در خواست خود

راه به وضوح مشخص کنید

در سال ۲۰۱۷، مهمت شیمشک، معاون نخست‌وزیر وقت و وزیر دارایی کنونی، گفت که «ترکیه می‌تواند به عضویت بانک سرمایه‌گذاری بریکس درآید» و این امر مستلزم عضویت در این مجموعه است. از سوی دیگر، مثال سران نشان می‌دهد که امکان عضویت در بانک توسعه جدید (NDB) حتی قبل از پیوستن به بریکس وجود دارد. با این حال، قاهره «کارت دعوت» خود را در سال ۲۰۲۴ دریافت کرد. در سال ۲۰۱۸، رئیس جلاش ترکیه به عنوان رئیس سازمان همکاری اسلامی در امرو در بریکس در ژوهانسبورگ شرکت کرد، وی در سخنان خود ابراز امیدواری کرد که NDB و شورای بازرگانی انجمن به زودی بتوانند با نهادهای منطقه در ترکیه برای همکاری در بخش انرژی تعامل داشته باشند.

از آن زمان تاکنون، چه در اقتصاد جهانی و چه در جایگاه جهانی بریکس، تغییرات زیادی صورت گرفته است، تنها چیزی که بدون تغییر باقی مانده مشکلات پیش روی ترکیه است. در سال ۲۰۲۴، آنکارا دومین تلاش خود را برای پیوستن به این گروه انجام داد که در نگاه اول موفق تر از قبلی است. علاوه بر روسیه، رهبر ترکیه پس از دیدار با رئیس‌جمهور لولا داسیلوا در حاشیه اجلاس GV در ایتالیا در ژوئن، حمایت چین و برزیل را نیز به دست آورد. ترکیه با پیوستن به این بلوک چه مشکلاتی را می‌خواهد حل کند؟ اگر موضوعات مهمی مانند «فوق‌ژئوپلیتیکی» و «خود مختاری استراتژیک» را کنار بگذاریم، منافع اقتصادی باقی می‌ماند. این همان چیزی است که مقامات و کارشناسان ترکیه هنگام تجزیه و تحلیل چشم‌انداز پیوستن به این قالب به آن توجه می‌کنند.

گام دوم: تفسیر الگوها

کشورهای بریکس به تدریج سهم خود را در کل گردش تجاری ترکیه افزایش می‌دهند: از ۹ کشور عضو، چهار کشور (روسیه، چین، مصر و امارات متحده عربی) در میان ۲۰ شریک بزرگ آنکارا از نظر حجم صادرات قرار دارند. دو کشور دیگر یعنی ایران و عربستان سعودی (که هنوز رسماً به آن ملحق نشده است) – خیلی عقب‌تر نیستند. روسیه و چین نیز چنین جایگاه‌های پیشرو در واردات دارند و امارات، هند و برزیل در رتبه بندی اندکی پایین تر هستند (حدود ۲۲ درصد از کل). در سال ۲۰۲۴، به دلیل فشار مداوم واکنشکن، تجارت با روسیه به سرعت در حال کاهش است، در حالی که وابستگی همچنان وجود دارد – عمدتاً به دلیل منابع انرژی و همبستگی محصولات صنعت فولاد و مجتمع کشاورزی و صنعتی. شرکای غربی جایگزین‌های خود را ارائه می‌دهند، اما نمی‌توانند به طور کامل تقاضا را در پس زمینه افزایش سهم صنعت در تولید ناخالص داخلی کشور (در سال ۲۰۲۲ – ۲۰۲۹٪) و تورم در حال رشد است، برآورده کنند. علاوه بر این، آنها بسیار گران‌تر هستند. بریکس پس از ورود امارات، مصر، ایران و اتیوپی به یک انجمن چند بعدی تبدیل شده است، هر یک از کشورهای شرکت کننده مورد توجه ویژه آنکارا هستند و این فقط مربوط به واردات و صادرات است، روابط ترکیه می‌تواند نزدیک شدن بیشتر را تسهیل کند. اتیوپی بازار امیدوار کننده‌ای برای محصولات ترکیه است. صادرات هنوز به هدف اعلام شده ۱ میلیارد دلاری نرسیده است، اما آدنس آبابا در حال حاضر خریدار دائمی تجهیزات نظامی ترکیه است: در سال ۲۰۲۴، اتیوپی چندین پهپاد رزمی Bayraktar Akıncı ترکیه بر اساس برخی گزارش‌ها، پهپاد Bayraktar TB۲ برای دفع حملات شورشیان به نیروهای دولتی اتیوپی در طول جنگ در Tigray مورد استفاده قرار گرفت. در عین حال، حجم سرمایه‌گذاری ترکیه در این کشور پس از چین (بیش از ۲ میلیارد دلار)، در رتبه دوم قرار دارد. امارات متحده عربی نه تنها منابع انرژی را استخراج می‌کند، بلکه به طور فعال در گردشگری و فناوری پیشرفته سرمایه‌گذاری می‌کند. آنها که زمانی رقیب بودند، اخیراً مسیر همزیستی مسالمت آمیز را در پیش گرفته‌اند که تأثیر مثبتی بر ورود سرمایه به ترکیه داشته است. جذب سرمایه‌گذاری برای اعداد ترکیه که به سرمایه خارجی وابسته است، موضوعی جدی است. سیاست مالی غیرمحسوب اردوگان که تا می‌۲۰۲۳ دنبال می‌کرد و امتناع از پیوستن به تحریم‌های ضردوسی منجر وزیر به مساله فلسطین خدمت کرد، او در میان مردم خود بود، هیچ تفاوتی با آن‌ها نداشت. نتنها در راستای مبارزه به خاطر مساله فلسطین در سطح جهان از نوار غزه خارج شد.